

Houby, houby, houbičky...

Nebojte se, nedala jsem se na houbaření ani nepožila lysohlávek. Jen jsem si pro tento článek vybrala téma, které také zasluhuje naši zvýšenou pozornost. Dnes začínáme mykologickým úvodem z velmi prostého důvodu – některé dobře namnožené houbičky nás mohou časem přivést k lékaři nebo hrobníkovi na lopatu a mezi houby, které se sice nesbírají, ale zároveň je všichni dobře známe, patří i plísňe, a o nich dnes bude řeč...

Název „plíseň“ představuje hovorové označení pro skupinu hub, která pokrývá povrch místa kde se uchytí jemnými bílými nebo barevnými vlákny (tělo houby, tzv. hyfa). Mnohem horší pro naše zdraví je však způsob jejich reprodukce pomocí „spor“. Spory jsou rozmnožovací částičky, pouhým okem neviditelné, šířící se vzduchem podobně jako pyl (velikost cca 3–12 µm), které jsou uvolňovány z orgánů vyrůstajících ze skryté části plísně – jejího podhoubí (tzv. mycelia). Ze spor za dobrých podmínek vyrostou nové houbové vlákno a tím je celý cyklus uzavřen. Plísně jsou mimořádně přizpůsobivé. V minulosti žily většinou v zemi, ale nyní jsou schopné růst a množit se prakticky na jakémkoli materiálu. Teď se dáme společně do houbaření. Vstaňte ze židlí a podívejte se na zdi, za skříňky, do všech rohů a do umýváren. Přítomnost plísně může hlásit i podivný zatuchlý zápach. Pokud jste teď plíseň někde objevili, věřte mi, že to není jen estetický problém, ale i problém zdravotní – taková hezká časovaná puma. I když plísně nejsou přímo jedovaté a mají krásná, téměř poetická jména (např. *Aspergillus*, *Penicillium*, *Alternaria*, *Rhizopus*, *Mucor*, ...), jejich výskyt je pro naše zdraví mimořádně nebezpečný. Nejlépe je jim ve vlhkém a teplém vnitřním prostředí, kde se rychle šíří, potřebují ke svému růstu teploty mezi 25–30 °C, vlhkost nad 65 %, ideálně tmu a jedinou možností prevence je zabránění přítomnosti nadměrné vlhkosti, kterou potřebují k růstu a rozmnožování, stejně jako každá běžná houba. Pokud jsou s námi v místnosti, dýcháme je, polykáme s jídlem, a co hůř, jejich spory nosíme na oblečení domů k rodině...

Nejčastějším zdravotním důsledkem výskytu plísní jsou alergické reakce – mohou být okamžité nebo vlivem dlouhodobého působení na organismus (např. kýchání, rýma, kašel, zarudnutí očí, svědění očí a pokožky, vyrážka apod.), dále způsobují astmatické záchvaty u lidí, kteří jsou tímto onemocněním postiženi a u potravinových plísní je prokázána i souvislost s některými druhy rakoviny.

V jednání se zaměstnavatelem nám může pomoci např. § 5 vyhl. 6/2003 Sb., který udává, že „*nepřípustný je viditelný nárůst plísní na zdech a povrchu pobytových místností*“ (pozn. místnost nebo prostor, které svou polohou, velikostí a stavebním uspořádáním splňují požadavky k tomu, aby se v nich zdržovaly osoby) nebo vyhl. 268/2009 Sb., § 10, (1) *Stavba musí být navržena a provedena tak, aby neohrožovala život a zdraví osob..., zejména následkem b) přítomnosti nebezpečných částic v ovzduší, h) výskytu vlhkosti ve stavebních konstrukcích nebo na povrchu stavebních konstrukcí uvnitř staveb.*

#### Hlavní příčiny vzniku a šíření plísní v obytných budovách

- **únik vody, špatná izolace rizikových míst, tepelné mosty**  
– nutnost rychlé opravy, pravidelné údržby budov, použití správné izolace na rizikových místech, seřízení oken,
- **špatná nebo nízká cirkulace vzduchu v budově, kondenzace par z důvodů rozdílů teplot** – nutnost pravidelného větrání, použití klimatizační jednotky, ventilátorů, odvětrání do venkovního prostoru u zařízení nebo technologií, které produkují vlhkost, oddálení nábytku od stěn,
- **vysoká vlhkost vzduchu v místnosti (nad 50 %)**  
– použití vysoušečů, nepřetržité vytápění v zimních měsících.

**Likvidace plísní:**

- nutnost úplné sanace / odstranění napadených částí (sanace pochází z latinského slova sanare – uzdravit, zhojit),
- speciální chemické prostředky, barvy a nátěry, které obsahují plísňové inhibitory, problém pouze na čas potlačují a zpomalují šíření plísně,
- tvrdé povrchy, které napadla plíseň, mohou být umyty jakýmkoliv mycím prostředkem a vodou, ale musí být následně zcela vysušeny,
- porézní nebo absorpční materiály (jako jsou látky, stropní obklady, koberce atd.) je nutné beze zbytku zlikvidovat,
- při jakékoli manipulaci je nutné používat osobní ochranné pracovní pomůcky (pryžové neporézní rukavice, ochranné brýle, případně vhodný respirátor) – i ty je nutné po ukončení prací zlikvidovat, aby nedocházelo k přenesení spor na jiná místa.

Dana Žáková, oddělení BOZP